

แม่ฮ่องสอน : ชีวิตริมฝั่งน้ำสาละวิน โลกไร้รัฐที่รอคอยความเท่าเทียม

บทเรียนและประสบการณ์
เครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
กรณีศึกษา "การแก้ไขปัญหาเด็กไร้สัญชาติ"
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

โครงการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริม
และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อสุขภาวะของบุคคลและชุมชน (ทสม.)
มูลนิธิสธารณสุขแห่งชาติ(มสช.)
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ(สสส.)

สสส. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ

โครงการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อสุขภาวะของบุคคลและชุมชน

(คสม.)

เอกสารวิชาการเล่มนี้ เกิดจากการสังเคราะห์ ถอดบทเรียนจากการปฏิบัติงานจริง โดยผู้ปฏิบัติงาน และอาสาสมัครในพื้นที่ ผ่านสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในบริบทต่างๆ ของพื้นที่ใน 10 จังหวัดนำร่องของ โครงการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อสุขภาวะของบุคคลและชุมชน หรือเรียกโดยย่อว่า โครงการ คสม. ภายใต้มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.) โดยการสนับสนุนของ สำนักงานสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

โครงการ คสม. มีหลักการและเหตุผลที่สำคัญ คือ

1. การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน หรือการส่งเสริมการเคารพคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างสุขภาพ (สุขภาวะ) ของบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสังคม สิทธิมนุษยชน และสุขภาพต่างมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้

2. กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และกระบวนการทำงานร่วมกันของภาคส่วนต่างๆ ในลักษณะเครือข่าย จะเป็นกระบวนการที่มีพลังในการทำหน้าที่ส่งเสริม ป้องกัน และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน/ชุมชน ตลอดจนการแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิ

3. การสร้างกระบวนการเรียนจากการปฏิบัติงานจริงในแต่ละพื้นที่ จากกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น ทำให้สามารถสังเคราะห์ความรู้จากการปฏิบัติงานจริง และนำไปสู่การจัดการความรู้ให้แพร่หลายออกไปในขอบเขตทั่วประเทศ จึงนับเป็นการสร้างศาสตร์ใหม่ (ความรู้ใหม่) ของภาคประชาสังคมโดยแท้

ทางโครงการ คสม. จึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูงต่อคณะกรรมการบริหาร / คณะทำงานระดับจังหวัดและพื้นที่ ที่ปรึกษาภาค ตลอดจนอาสาสมัคร เพราะล้วนเป็นผู้มีส่วนร่วมที่สำคัญในการสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาในสังคมไทย ที่สำคัญ เป็นความรู้ใหม่ที่เกิดจากการปฏิบัติงานจริง และเป็นความรู้ที่นำไปสู่ปัญญาในการสร้างชุมชนและสังคมให้เกิดสันติสุขและมีความเข้มแข็งตลอดไป

ชูชัย ศุภวงศ์

ผู้จัดการโครงการ คสม.
มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ

เล่มที่ 1

ชุดประสบการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน

แม่ฮ่องสอน : ชีวิตริมฝั่งน้ำสาละวิน โลกไร้รัฐที่รอคอยความเท่าเทียม

แม่ฮ่องสอน : ชีวิตริมฝั่งน้ำสาละวิน โลกไร้รัฐที่รอคอยความเท่าเทียม
บทเรียนและประสบการณ์ กรณีศึกษา "การแก้ไขปัญหาเด็กไร้สัญชาติ" จังหวัดแม่ฮ่องสอน

พิมพ์ครั้งแรก : เมษายน 2549

จำนวนพิมพ์ : 2,000 เล่ม

ที่ปรึกษา : นายวีระ นิจไตรรัตน์, นายเสรี จุ้ยพริก, นายมงคล พนมมิตร

บรรณาธิการอำนวยการ : นพ.ชูชัย ศุภวงศ์

ประสานงาน : ชญา ฐปสม, วิภา แก้วสังข์ทอง

บรรณาธิการ : มงคล พนมมิตร, ปิยนาด ประยูร

ผู้เขียน : เพ็ญ สิ้นปรารถนาพร

เรียบเรียงโดย : กาญจน์ ศรีบริญาญาศิลป์

ออกแบบปก / รูปเล่ม : กาญจน์ ศรีบริญาญาศิลป์

จัดทำโดย โครงการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
เพื่อสุขภาวะของบุคคลและชุมชน (คสม.)

ภายใต้ มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ

1168 พหลโยธิน ซอย 22 ลาดยาว เขตลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0-2511-5855-57 โทรสาร 0-2939-2122

www.thainhf.org

โดยการสนับสนุนของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

979 ชั้น 34 อาคาร เอส.เอ็ม.ทาวเวอร์ ถ.พหลโยธิน สามเสนใน พญาไท กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์ 0-2298-0500 โทรสาร 0-2298-0501

ดำเนินการผลิตโดย : Media by Friends Group

คำนำ

ปัญหาของการไร้สัญชาติของพี่น้องชนเผ่า ในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือ โดยเฉพาะจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นพื้นที่ ที่บุคคลจากฝั่งพม่าหลังไหลเข้ามาตั้งถิ่นฐานจนเกิดชุมชนขึ้น

ทางราชการตรวจพบว่าบุคคลเหล่านั้นตกเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

ทั้งที่จริงแล้วบางคนอาจมีพยานรู้เห็นที่เกิดในประเทศไทย โดยเฉพาะเด็ก เด็กเหล่านี้ต้องอาศัยอยู่ในประเทศไทยไม่มีสถานะบุคคลตามกฎหมาย และไม่มีเอกสารหลักฐานที่จะใช้เป็นเครื่องพิสูจน์ อีกทั้งการสืบหาและนับจำนวนเด็กอย่างเป็นทางการ ทำได้ยากนัก

ยิ่งนานวันเท่าใด เด็กไร้รัฐก็มีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น และการถูกเลือกปฏิบัติ ทำให้เด็กไร้สัญชาติถูกปล่อยปละละเลยให้ตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมตามวัย เช่น ขาดโอกาสทางการศึกษา ไม่ได้ได้รับความคุ้มครองในระบบหลักประกันสุขภาพ มีปัญหาการตั้งครอบครัวและจดทะเบียนสมรส มีปัญหาในการสมัครเข้าทำงาน และมีปัญหาในการเดินทางข้ามแดน และอาจก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคมได้ ลักษณะและปัญหาของเด็กไร้รัฐมีความหลากหลาย มีความซับซ้อนของปัญหาสูง อีกทั้งลืมหาคำว่าเด็ก เพื่อให้ความช่วยเหลือคุ้มครองได้ยาก ทั้งที่พวกเขาทั้งหลายเหล่านั้นเป็นมนุษย์ที่เหมือนกับคนทั่วไป แต่พวกเขาต้องกลับต้องเป็นกลุ่มบุคคลที่ถูกลืมหาคำว่าเด็ก และถูกตราหน้าว่าเป็นคนชายขอบ ไร้ความสำคัญใดๆ ต่อประเทศ พวกเขาขาดซึ่งสิทธิอันชอบธรรมตามหลักมนุษยธรรม ทุกข์ทั้งหลายเหล่านี้เด็กกลับต้องยอมรับ เรื่องราวที่เลวร้ายเพียงเพราะว่าพวกเขาถูกมองข้ามด้วยความตั้งใจ

โครงการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อสุขภาวะภายใต้พันธกิจในการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนและการปกป้องคุ้มครองโดยการสร้างอาสาสมัครเฝ้าระวังเตือนภัยการละเมิดสิทธิมนุษยชนในระดับพื้นที่ ได้มีการดำเนินกิจกรรม ในพื้นที่ กรณีศึกษา 4 หมู่บ้านเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับแกนนำชุมชนดังกล่าวในการผลักดัน ให้เกิดการช่วยเหลือ และต่อสู่การจัดการ เรื่องสิทธิ ของตนเอง โดยการสนับสนุนภาคีจากหลายฝ่าย และเพื่อเป็นตัวอย่างให้กับพี่น้องชนเผ่าในพื้นที่ต่างๆ ต่อไป

สารบัญ

บทนำ	6
1.แม่ฮ่องสอน : ผืนดินแห่งความหวังของผู้อพยพ	7
- ภาพสะท้อนปัญหาของคนไร้รัฐ	9
- บ้านแม่สามแลบ : ศูนย์รวมและเมืองท่าของกลุ่มชาติพันธุ์	9
- ปัญหาด้านสิทธิในบ้านแม่สามแลบ	11
- บ้านแม่ดี : เมืองลับแลนอกแผนที่ประเทศไทย	12
- ปัญหาด้านสิทธิในบ้านแม่ดี	12
- บ้านแม่เหว่ยโพคี : ชุมชนที่ถูกลืม	13
- ปัญหาด้านสิทธิในบ้านแม่เหว่ยโพคี	13
- บ้านท่าเรือ : เมืองลับแลนอกแผนที่ประเทศไทย	14
- ปัญหาด้านสิทธิในบ้านท่าเรือ	16
2. ปัญหาและกลุ่มผู้รับผลกระทบ สิทธิความเป็นมนุษย์ที่หายไป	8
- ปัญหาไร้รัฐ ที่เกิดกับกลุ่มคนพื้นเมือง	19
- ปัญหาความไร้รัฐที่เกิดแก่กลุ่มชาติพันธุ์	20
- สิทธิความเป็นมนุษย์ที่หายไป :	21

สารบัญ

3. บทบาทการทำงานของคณะทำงาน คสม. จังหวัดแม่ฮ่องสอน	22
1.บทบาทการทำงานของคณะทำงาน คสม. จังหวัดแม่ฮ่องสอน	23
- กิจกรรมด้านอาสาสมัคร	23
- กิจกรรมการจัดเก็บข้อมูล	23
- กิจกรรมการรณรงค์เผยแพร่	24
- การจัดทำกรณีศึกษา	24
2. บทบาทแกนนำระดับพื้นที่	25
4.ภาพรวมแห่งการเคลื่อนไหว	27
- ผลเชิงบวกจากการทำงาน	28
- อุปสรรคและปัญหา	29
- วัฏธรรมความสำเร็จ ปัจจัยเกื้อหนุนทั้งภายใน-ภายนอก	30
- จุดอ่อนของการทำงาน	30
- บทเรียนการทำงาน	31
- ingsที่ต้องระวัง	
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	32

บทนำ

ยามเช้าขณะตะวันโผล่พ้นยอดทิวเขา สาดแสงอ่อนมายังผืนแผ่นดิน

ภาพของเด็กๆ ถือกระเป๋าสีเสื้อสีขาวไปโรงเรียน คงเป็นภาพที่จินตนาการสำหรับคนทั่วไป หากแต่สำหรับชุมชนบางกลุ่มริมฝั่งแม่น้ำสาละวินในจังหวัดแม่ฮ่องสอนแล้ว นั่นคือภาพที่อยู่ในความใฝ่ฝันเมกเนิ่นนาน เนื่องด้วยพวกเขาไม่มีตัวตนบนโลกในทางกฎหมาย จึงไม่มีสิทธิได้เรียนหนังสือ ไปโรงเรียน โรงพยาบาล และแม้บางครั้งเมื่อเจ็บป่วย ก็ตายจากโลกนี้ไปอย่างเงียบเชียบ

ตลอดเวลาที่ผ่านมา พวกเขาอคอยสิ่งที่เรียกว่า **"สิทธิมนุษยชนที่เท่าเทียม"** ทั้งที่เข้าใจและไม่เข้าใจ ในความหมาย และไม่รู้ว่าจะควรจะทำอย่างไรบ้าง จวบจนวันหนึ่งเมื่อการเคลื่อนไหวของคนเล็กๆ จากองค์กรหลายด้านในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายการทำงานอย่างตระหนักในปัญหา ที่เกิดขึ้น ภาพหลายๆ อย่างจึงปรากฏชัดขึ้น ทั้งการแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้า การเปิดโลกทัศน์ใหม่ๆ ให้ความรู้ใน **"สิทธิ"** ที่พวกเขามี และการนำกฎหมายหรือกลไกทางรัฐมาทบทวนผลลัพท์ไปข้างหน้า

ณ วันนั้นภาพผืนเหล่านั้น จึงไม่ใช่แค่ฝันอีก แม้จะเดินทางไปยังไม่ถึงสิ่งที่ตั้งใจเอาไว้ แต่การเคลื่อนไหวเรื่องสิทธิในแม่ฮ่องสอนในวันนี้ จึงเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจ โดยเฉพาะในประเด็นของคนไร้สัญชาติ และนั่นคือที่มาของเรื่องราวทั้งหมดที่จะอยู่ในหนังสือเล่มนี้.

1.

แม่ฮ่องสอน :

แผ่นดินแห่งความหวังของผู้อพยพ

แม่ฮ่องสอน :

ผืนดินแห่งความหวังของผู้อพยพ

หลายสิบปีมาแล้ว

ประเทศไทยและประเทศพม่ามีการแบ่งเขตพรมแดนจากกันอย่างชัดเจน ในบริเวณแถบริมฝั่งน้ำสาละวิน ชุมชนที่เคยอาศัยร่วมกันบริเวณนั้นจึงถูกแบ่งแยกออกเป็นสองชนฝั่งน้ำ ซึ่งมีความแตกต่างกันทางด้านการปกครอง และนั่นเป็นจุดเริ่มต้นให้ประชากรจากฝั่งพม่าพากันหลั่งไหลอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยจนเกิดเป็นชุมชนขึ้น

แม้จะเป็นเวลานานที่ชุมชนผู้อพยพได้ก่อตัวสร้างวิถีชีวิต วัฒนธรรม และการดำรงอยู่ริมฝั่งแม่น้ำสาละวิน หากแต่เมื่อทางราชการไทยตรวจพบว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นคนต่างด้าว เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การกวาดล้าง รวมถึงการกีดกัน เลือกปฏิบัติจึงเกิดขึ้น

เด็กจำนวนหนึ่งซึ่งแม้จะถือกำเนิดขึ้นบนแผ่นดินไทย มีพยานรู้เห็น แต่พวกเขาอยู่ในสถานะคนไร้สัญชาติ ไม่มีเอกสารรองรับการเป็นมนุษย์ใดใด ไม่มีรัฐใดรับรู้การเป็นอยู่ของพวกเขา เด็กไร้รัฐก็มีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น ความไร้รัฐเป็นทั้งเหตุและผลแห่งการถูกเลือกปฏิบัติ เด็กๆ จึงถูกปล่อยปละละเลยตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมตามวัย ขาดโอกาสการศึกษา ขาดสิทธิการคุ้มครองในระบบหลักประกันสุขภาพ และเมื่อพวกเขาโตขึ้น ก็มีปัญหาในการตั้งครอบครัวและจดทะเบียนสมรส มีปัญหาการสมัครเข้าทำงาน ไม่สามารถเดินทางข้ามเขตแดนไปที่ไหนได้ และมีแนวโน้มก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคม

ปัญหาของเด็กไร้รัฐมีความหลากหลาย มีความซับซ้อนของปัญหาสูง อีกทั้งการค้นหาหลักฐานการมีอยู่ของเด็กนั้นเป็นเรื่องยาก การช่วยเหลือคุ้มครองสิทธิจึงไม่สามารถทำได้ง่ายนัก แม้การช่วยเหลือพื้นฐานในการให้สัญชาติอาจทำได้ตามกฎหมายกำหนด หากบุคคลนั้นมีความกลมกลืนกับสังคมไทย แต่หลายกรณีรัฐก็ปฏิเสธความเป็นคนไทยสำหรับกลุ่มเหล่านี้ด้วยเงื่อนไขที่แตกต่างกันออกไป ประกอบกับเจ้าหน้าที่

และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดความรู้ ความเข้าใจอย่างเพียงพอ และยังขาดความตระหนักที่จะแก้ไขปัญห
เด็กไร้สัญชาติในประเทศไทยอีกด้วย

ความเป็นมาของเรื่องราวเหล่านี้ สร้างความลำบากในการดำรงชีวิตอยู่บนผืนแผ่นดินไทย

กลุ่มไร้สัญชาติซึ่งเป็นมนุษย์เช่นเดียวกับทุกคน แต่กลับเป็นบุคคลที่ถูกลิด เป็นคนชายขอบ
ไม่มีความสำคัญและไม่มืบทบาทใดต่อประเทศ และน่าตั้งคำถามว่าเป็นภารกิจของใครที่จะเข้ามาช่วยเหลือ
กลุ่มเหล่านี้

ภาพสะท้อนปัญหาของคนไร้รัฐ

สถานการณ์ปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน
มีความหลากหลายทั้งประเด็นและความ ซับซ้อนของสภาพ
ปัญหาเนื่องด้วยบริบทพื้นที่ที่แตกต่างกัน ในกรณีศึกษานี้ได้ยกเอา
4 ชุมชน ที่มองเห็นปัญหาอย่างชัดเจนและมีการเคลื่อนไหว
อย่างเป็นรูปธรรม มานำเสนอ ได้แก่ บ้านแม่สามแลบ, บ้านแม่ดี,
บ้านแม่เหวยโก๊ะ และบ้านท่าเรือ

บ้านแม่สามแลบ - ศูนย์รวมและเมืองท่าของกลุ่มชาติพันธุ์

ต.แม่สามแลบ อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน

ก่อนปี พ.ศ. 2504 หรือ ก่อน 43 ปีที่ผ่านมา บ้านแม่สามแลบ เกิดขึ้นในชื่อของ บ้านซอแหละทะ
(ทะ แปลจากภาษากะเหรี่ยง คือ สบห้วย บ้านซอแหละทะ ก็คือบ้านสบห้วยซอแหละ) โดยมีประวัติว่า
ชาวพม่าสองคน คือ นายละหม่อง(เสียชีวิตแล้ว) และนางพอล่า(ยังมีชีวิตอยู่) เดินทางจากพม่ามาบุกเบิกพื้นที่
ตามลำห้วยเล็กๆ ชื่อห้วยอุลิตะที่ไหลลงสู่แม่น้ำสาละวิน เพื่อตั้งบ้านเรือนเป็นหลังแรก

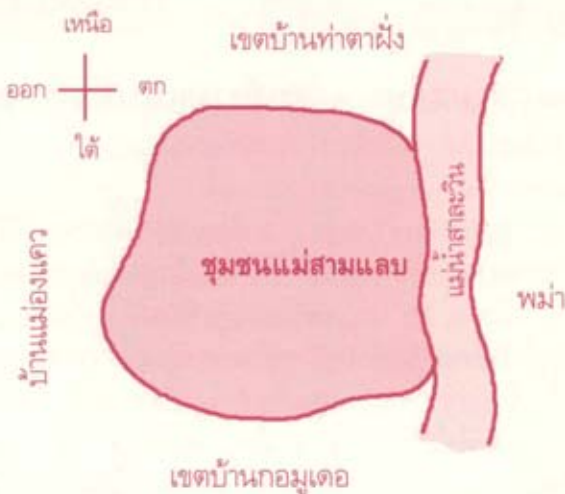
บ้านซอแหละทะ อยู่ติดกับแม่น้ำสาละวิน เป็นจุดที่เดินทางจากอำเภอแม่สะเรียงไปสู่น้ำสาละวิน
ได้ใกล้ที่สุด ทำให้ชาวบ้านทั้งคนไทย คนในพม่า ตามแนวชายแดนเดินทางไปมาค้าขายกันได้ง่าย โดยไม่รู้ว่
ที่นี่คือเขตแดนระหว่างประเทศ ผู้คนต่างไปมาหาสู่กันอย่างพี่น้อง มีการค้าขายแบบเสรี ไม่มีภาษี

พวกเขาเดินทางโดยอาศัย ช้าง ม้า และล่อเกวียน และหลังจากนั้นเมื่อมีการสำรวจเส้นทางและตัดถนนโดยบริษัท
ทำไม้พนาสิทธิ ทำกิจการลากไม้ที่เขตป่าสัมปทาน ทำให้การเดินทางยิ่งสะดวกขึ้น การค้าขาย ตั้งบ้านเรือน
จึงก่อเกิดเป็นชุมชนศูนย์รวมเมืองท่า มีผู้คนเดินทางมาจากทุกสารทิศ ทั้งพ่อค้า คนขับเรือโดยสาร คนขับเรือส่งแร่
คนขับเรือส่งควาย คนทำธุรกิจป่าไม้สัก ฯลฯ จนกระทั่งชุมชนนี้ได้กลายเป็นศูนย์รวมทางเศรษฐกิจ
และศูนย์รวมคนทุกชาติพันธุ์ ทั้งคนพื้นเมือง กะเหรี่ยง ไทยใหญ่ พม่า คนกะลา(มุสลิม)

เมื่อหมู่บ้านซอแหลทะใหญ่โตขึ้น ราชการจัดตั้งให้เป็นหมู่บ้านอย่างเป็นทางการ มีการก่อตั้งผู้ใหญ่บ้าน
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ขึ้นตรงต่อตำบลแม่คง อำเภอแม่สะเรียง มีบ้านบริวาร 1 หย่อมคือบ้านแม่กองกาด ต่อมา
เมื่อถึงยุคของผู้ใหญ่บ้านคนที่สอง จึงมีการตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า "บ้านแม่สามแลบ" แทนคำว่าซอแหลทะ
หลังจากนั้นเมื่ออำเภอแม่สะเรียงถูกแบ่งเป็นอีก 1 อำเภอคือ อำเภอสบเมย บ้านแม่สามแลบ จึงขึ้นตรง
ต่ออำเภอสบเมย **ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ในตำบลแม่สามแลบ จังหวัดแม่ฮ่องสอน**

บุคคลที่บุกเบิกการก่อตั้งชุมชนแม่สามแลบนั้น ปัจจุบันมีทั้งที่เสียชีวิตไปแล้วและยังคงมีชีวิตอยู่
และตลอดเวลาที่ผ่านมา ผู้คนมากมายที่เดินทางผ่านมาค้าขาย บ้างก็เลือกที่นี้เป็นที่ตั้งบ้านเรือน การหลังไหล
ของชาวพม่าและกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งอพยพมาเนื่องจากสถานการณ์ด้านการเมืองของพม่าที่รุนแรง
ก็พากันตั้งรกรากอยู่อาศัยอย่างมีความผูกพัน สร้างชุมชน วิถีชีวิตของพวกเขา ท่ามกลางความรุนแรง
ที่ถูกวางเพลิงถึง 4 ครั้ง และครั้งสุดท้ายเมื่อ 7 ปีก่อน

ในชุมชนแม่สามแลบมีการตั้งหมู่บ้านอยู่ตาม
ไหล่เขา ตามลำห้วย เพราะมีที่ราบเพียงน้อยนิด
บ้าน มีลักษณะยกสูง ส่วนหน้าอยู่ติดขอบถนน
โดยทิศเหนือติดกับเขตบ้านท่าตาดั้ง
ทิศใต้ติดกับเขตบ้านกอมูเดอ ทิศตะวันออก
ติดกับเขตบ้าน แม่ฮ่องแคว และทิศตะวันตก
ติดกับแม่น้ำสาละวิน ที่กั้นพรมแดนระหว่าง
ไทยกับพม่า

ชุมชนบ้านแม่สามแลบมีประชากรแบ่งเป็น 5 กลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ชาวพื้นเมือง, ชาวกะเหรี่ยง, ชาวไทยใหญ่, ชาวกะลา(มุสลิม) และ ชาวพม่า พวกเขานับถือทั้งศาสนาพุทธ, คริสต์, อิสลาม และมีในหมู่บ้านมีวัด 1 แห่ง มีโบสถ์ 1 แห่ง มีมัสยิด 1 แห่ง ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ มีการแต่งกาย ภาษา และความเชื่อเป็นของตนเอง และประกอบอาชีพได้แก่ การค้าขาย, รับจ้างทั่วไป เช่น ชนของลงเรือ, อาชีพหาปลา, อาชีพขับเรือ และอาชีพทำการเกษตรตามฤดูกาล ปลูกตามหาดทราย เวลานั้นสาละวินลดลง ได้แก่ ปลูกถั่วแดง ยาสูบ และมีอาชีพเสริมในครอบครัวได้แก่ ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ คือ แพะ ไก่ หมู ฯลฯ

ประชากรในชุมชนนั้นมีทั้งหมดประมาณ 1,427 คน ซึ่งเป็นตัวเลขที่ไม่แน่นอนนัก เนื่องจากการสำรวจที่ยังไม่ทั่วถึง มีทั้งกลุ่มคนไทยที่มีสัญชาติถือบัตรประชาชนของไทย และทั้งกลุ่มที่ไม่มีสัญชาติ ได้รับบัตรสีฟ้า สีส้ม ทางบัตรเขียวขอบแดง และผู้ที่ไม่มีบัตรใดๆเลย

ปัญหาด้านสิทธิในบ้านแม่สามแลบ

จากการที่แม่สามแลบเป็นศูนย์รวมผู้คนเดินทางไปมา และศูนย์รวมเศรษฐกิจการค้าขาย การสำรวจบุคคลจึงไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่มากนัก การควบคุมของทางราชการ การขอสถานะ หรือรับรองสิทธิ จึงเป็นไปได้ยาก เมื่อมีการใช้บัตรสีต่างๆ เข้ามาแบ่งประเภทบุคคล กลับพบว่า ชาวบ้านดั้งเดิมจริงๆ กลับตกสำรวจ ผู้ที่ยื่นขอสถานะกลับเป็นผู้อพยพจากที่อื่น ทำให้ปัจจุบันชาวบ้านดั้งเดิมยังใช้ชีวิตแบบไร้สถานะกว่า 679 คน (ปี 2549) ล่าสุดเมื่อมีการสำรวจบุคคลชุมชนบนที่สูง โดยสำรวจจากบัตรมียาชาว่าหรือบัตรสีเขียวขอบแดง เมื่อปี 2542 พบว่า ชาวบ้านส่วนหนึ่งถูกสำรวจแต่ไม่ได้รับบัตรจากทางอำเภอ ทราบเหตุผลว่าบัตรหาย จึงไม่สามารถระบุจำนวนที่แน่นอนได้จนถึงทุกวันนี้

สถานะบุคคลในบ้านแม่สามแลบจึงนับว่าเป็นสาเหตุใหญ่ของปัญหาหลายประการ ได้แก่ ปัญหาเรื่องการศึกษาของเด็ก ซึ่งมีจำนวน 220 คน มีบัตรรับรองเพียง 109 คน เท่ากับว่าอีก 111 คนนั้นไม่มีสถานะ นั่นคือพวกเขาไม่ได้ถูกรวมในงบประมาณของอาหารกลางวัน งบประมาณเสริม และทุนการศึกษา

นอกจากนี้ พวกเขายังมีปัญหาด้านการเดินทาง ซึ่งอยู่ห่างไกล ไม่มีระบบขนส่งใดเข้าไปได้ให้ความสะดวก ปัญหาด้านสุขภาพ ทั้งจากการได้รับข่าวสารไม่เพียงพอ และไม่ได้รับการบริการจากรัฐ, อีกปัญหาที่สำคัญมากคือเรื่องที่ทำกิน ชาวบ้านไม่สามารถบุกเบิกพื้นที่ทำอะไรได้ เพราะไม่มีสถานะหรือไม่มีสัญชาติไทย รวมทั้งเนื่องจากพื้นที่แม่สามแลบอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติสาละวิน พวกเขาจึงไม่มีพื้นที่เพื่อประกอบอาชีพและอยู่อาศัย และนับว่าขาดสิทธิหลายๆ ด้านในการรับบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ

บ้านแม่ดี - เมืองลับแลนอกแผนที่ประเทศไทย

ต.แม่คง อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน

บ้านแม่ดี เป็นหมู่บ้านหย่อมของบ้านแม่ก้อน หมู่ที่ 5 ต.แม่คง อ.แม่สะเรียง หมู่บ้านนี้ตั้งอยู่ริมบริเวณแม่น้ำสาละวิน อาศัยโดยชุมชนเผ่ากะเหรี่ยง และพวกเขาไม่มีผู้นำที่ถูกต้องตั้งอย่างเป็นทางการใดใด มีการนับถือผู้อาวุโสด้วยความเชื่อมั่นทางด้านจิตใจเท่านั้น

บ้านแม่ดี เป็นหมู่บ้านนอกแผนที่ประเทศไทย ไม่มีการปรากฏใดใดในเอกสาร เป็นเมืองลับแลที่ไม่ได้รับการรับรองจากภาครัฐ ก่อตั้งมาแล้ว 17 ปี โดยชาวบ้านมีอาชีพทำไร่หมุนเวียน นับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ ทุกชีวิตที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านล้วนปลอดสัญชาติ ไม่มีตัวตนทางกฎหมาย ไม่มีใครได้รับสิทธิในหมู่บ้านมีวัดอยู่ 1 แห่ง โบสถ์ 1 แห่ง โรงเรียนสอนภาษาอังกฤษ และภาษากะเหรี่ยง 1 แห่ง โดยชาวบ้านจะรวมกันเก็บเงินเป็นค่าตอบแทนแก่ครูที่เข้ามาสอนเอง

ปัจจุบัน ชุมชนบ้านแม่ดีได้รับการช่วยเหลือจากทางมูลนิธิกองทุนไทย และองค์กรร่วมกับเครือข่ายจิตอาสา เข้าไปสร้างโรงเรียนให้ใหม่ แต่ปัจจุบันยังขาดครูที่จะสอนภาษาไทย พวกเขาจึงพูดไทยไม่ได้ มีเพียงครูคนเดียวในหมู่บ้านที่ชื่อ นายโสม เท่านั้นที่พูดภาษาไทยได้ ปัจจุบัน ประชากรในหมู่บ้านแม่ดี มี 86 คน แบ่งเป็น 19 ครอบครัว มีจำนวนผู้ชาย 45 คน และผู้หญิง 41 คน

ปัญหาด้านสิทธิในบ้านแม่ดี

ชุมชนนอกแผนที่แห่งนี้เป็นที่ไม่มีใครสำรวจจากทางการ พวกเขาทุกคนจึงล้วนปลอดสัญชาติ ไม่มีการรับรองตัวตนใดใดจากรัฐ จึงแน่นอนว่าพวกเขาดำรงชีวิตโดยปราศจากการเรียนภาษาไทย ไม่มีการเลือกตั้ง ไม่มีบัตรประจำตัว ไม่ได้รับบริการใดใดในโลกใบนี้ และสื่อสารกับคนไทยไม่ได้ พวกเขาอาศัยและทำกินในเขตอุทยาน ไม่มีสิทธิครอบครองแผ่นดินอาศัย เมื่อยามเจ็บป่วยไม่มีโรงพยาบาล ไม่ได้รับการรักษาพยาบาลที่ถูกต้องและเหมาะสม ต้องรักษาพยาบาลกันเอง การเดินทางเป็นไปอย่างลำบาก ตัดขาดจากสังคม และเมื่อมีการถูกละเมิดสิทธิในด้านต่างๆ ไม่มีการแก้ไขปัญหาและไม่ได้รับสิทธิใดใด

บ้านแม่เหวยโพคี - ชุมชนที่ถูกลืมน

ต.แม่หวะหลวง อ.ท่าสองยาง จ.ตาก

บ้านแม่เหวยโพคี เป็นบ้านหย่อมของบ้านอมกิ หมู่ที่ 4 ต.แม่หวะหลวง อ.ท่าสองยาง จ.ตาก ที่นี่คือชุมชนเล็กๆ ที่ก่อตั้งมาได้กว่า 20 ปี แม้จะมีการสำรวจ และอยู่ในแผนที่ของประเทศ ซึ่งทำให้ชาวบ้านบางคน มีสัญชาติไทยและถือบัตรประชาชน และบางคนได้ถือ บัตรสีฟ้า หากแต่ที่นี้ก็เป็ชุมชนที่ถูกลืมน เพราะไม่มีผู้นำที่เป็นทางการ ไม่มีโรงเรียน ชาวบ้านส่วนใหญ่พูด ภาษาไทยไม่ได้

บ้านแม่เหวยโพคี อยู่ห่างจากศูนย์พัฒนาครอบครัวเด็กและชุมชน ประมาณ 51 กิโลเมตร และอยู่ติดกับเส้นทางหลวง แต่ไม่มีหน่วยงานใดเข้าไปดูแล ชาวบ้านมีอาชีพทำไร่หมุนเวียน นับถือศาสนาพุทธ ปัจจุบัน นายดีก๊วะเทียมพิมานคีรี เป็นผู้นำที่ชาวบ้านนับถือและคอยดูแลชาวบ้านในชุมชนแห่งนี้

ประชากรในบ้านแม่เหวยโพคี มีทั้งหมด 78 คน แยกเป็น 15 ครอบครัว มีผู้ชาย 44 คน ผู้หญิง 34 คน มีสัญชาติไทย 47 คน ถือบัตรสีฟ้า 6 คน และไม่มีสัญชาติ 25 คน

ปัญหาด้านสิทธิในบ้านแม่เหวยโพคี

ความห่างไกลของหมู่บ้านและไม่มีโรงเรียน ทำให้เด็กๆ ในหมู่บ้านขาดสิทธิด้านการศึกษา จึงรวมไปถึงการขาดสิทธิในการเข้าทำงานด้วย การไร้สถานะของชาวบ้านทำให้ขาดสิทธิด้านการรักษาพยาบาล ขาดสิทธิในการประกอบอาชีพ และที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน ขาดความรู้ที่จะปกป้องตนเองจากปัญหาต่างๆ ครอบครัวส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ขาดโอกาสพัฒนาตนเองและชุมชนให้มีความปลอดภัยหรือมีคุณภาพชีวิตที่ดีในทุกๆ ด้าน

บ้านท่าเรือ - เมืองลับแลนอกแผนในประเทศไทย

ต.สบเมย อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน

หมู่บ้านท่าเรือ ก่อตั้งมาได้ 30 กว่าปีมาแล้ว อยู่บริเวณบ้านห้วยไชยรงค์ หมู่ที่ 8 ต.สบเมย ก่อตั้งโดยชาวบ้านกลุ่มหนึ่งที่เข้ามาจับจ้างทำเหมืองแร่และพักอาศัย ณ พื้นที่แห่งนี้ ในสมัยก่อนการทำเหมืองแร่เป็นธุรกิจที่ทำให้เศรษฐกิจของที่นี่ดี เหมืองแร่เป็นของมีราคา คนที่เข้ามาพักอาศัยและจับจ้างในเหมืองแร่มีทั้งคนไทย และพม่าเขตพื้นที่ใกล้เคียงและต่างจังหวัด เหมืองแร่ที่มีการสัมปทานในตอนนั้นมีเหมืองแร่ลามา เหมืองแร่แม่สะเปา เหมืองแร่แม่สะเรียง และเหมืองแร่ผาแล

ต่อมาในปี พ.ศ. 2524 การสัมปทานเหมืองแร่ได้ปิดตัวลง บุคคลบางส่วนที่รับจ้างทำงานในเหมืองได้กลับสู่ภูมิลำเนา บางส่วนที่อพยพจากประเทศพม่าก็ยังคงอยู่ดูแลเหมืองตามที่ได้เซ็นสัญญาว่าจ้าง ชาวบ้านเหล่านี้จึงอาศัยกระจายอยู่ในบ้านท่าเรือ และตั้งรกราก มีลูกหลานประชากรเพิ่มขึ้น จนถึงปัจจุบัน ชุมชนบ้านท่าเรือมีทั้งหมด 19 ครอบครัว 16ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 92 คน มีผู้ที่ยังไม่ได้รับสัญชาติและตกรสำรวจ 76 คน แบ่งสถานะได้เป็นผู้ได้รับการสำรวจทะเบียนประวัติบนพื้นที่สูง จำนวน 55 คน (ได้ถ่ายบัตรสีเขียวขอบแดง 45 คน), ผู้ได้รับการสำรวจบุคคลบนที่สูง (ถือบัตรสีฟ้า) 1 คน, มีบุคคลตกรสำรวจ 16 คน และบุคคลเกิดหลังการสำรวจ(ปี 2544) จำนวน 4 คน โดยตลอดมาชาวบ้านปกครองดูแลกันเอง โดยมีผู้นำคือ นายลาเย็น ซึ่งเป็นคนแรกที่มาตั้งรกรากและตกรค้างจากการรับจ้างในเหมืองแร่

ชุมชนบ้านท่าเรือ ส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) นับถือศาสนาพุทธ และนับถือผีตามความเชื่อของคนแก่คนเฒ่า และมีผู้นำที่นับถือผี มีการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง มีภาษาของตนเอง พื้นที่แห่งนี้มีการคมนาคม 2 ทาง หนึ่งผ่านใช้การล่องเรือทางน้ำ ถ้าหน้าแล้งจะเดินทางโดยรถยนต์จากเส้นทางบ้านห้วยทึบ

หมู่บ้านท่าเรือมีอาณาเขตติดต่อกันคือ ทิศเหนือ ติดกับ บ้านห้วยทึบห้วยยาก ทิศใต้ ติดกับแม่น้ำยมกับจังหวัดตาก ทิศตะวันออก ติดกับบ้านแม่เงา และทิศตะวันตก ติดกับบ้านห้วยไชยรงค์

ปัญหาด้านสิทธิในบ้านท่าเรือ

การตรวจสอบของชุมชนท่าเรืออย่างน้อย 3 ครั้ง เป็นปัญหาสำคัญต่อข้อมูล ด้วยเหตุจากทัศนคติของเจ้าหน้าที่รัฐที่เข้าใจว่าเป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองไม่ถูกต้องตามกฎหมาย จึงทำให้คนบ้านท่าเรือตรวจสอบมาตั้งแต่ปี 2512 ดังนี้

ปี 2512 แจกเหรียญขาวเขา แต่ชุมชนบ้านท่าเรือยังเป็นสภาพชุมชนคนทำงานเหมืองแร่เพราะเหมืองแร่เปิดทำการตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2500

ปี 2528-2529 การสำรวจของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดแม่ฮ่องสอนก็ตรวจสอบอีกสภาพที่ตั้งของบ้านท่าเรืออยู่กันเป็นหย่อมๆ ตามเหมืองแร่เพราะรับจ้างเฝ้าเหมืองและรับจ้างทั่วไปหลังจากปิดเหมือง

ปี 2534 การสำรวจบุคคลชุมชนบนพื้นที่สูง (บัตรสีฟ้า) โดยกรมการปกครองก็ตรวจสอบอีกครั้งที่ครั้งนี้น่าจะได้รับการสำรวจ

ปี 2542 การสำรวจบุคคลชุมชนบนพื้นที่สูง (บัตรสีเขียวขอบแดง) กรมการปกครองสำรวจแล้ว แต่งตั้งแจกบัตรและอำเภอทำหลักฐานทั้งหมดหาย

สภาพปัญหาของชาวบ้านท่าเรือ ผู้ซึ่งเป็นคนใช้แรงงานอพยพและตกค้างจากการทำเหมืองแร่และไม่ได้กลับภูมิลำเนา พวกเขาผูกพันกับพื้นที่แห่งนี้ เพราะต้องอยู่เฝ้าเหมืองแร่ มีครอบครัวกลับประเทศตัวเองไม่ได้ ไม่มีที่ทำกิน ไม่มีบ้าน และสถานการณ์ด้านการเมืองในประเทศที่ยังไม่สงบจึงเลือกที่จะอยู่ในชุมชนท่าเรืออย่างหลบๆ ซ่อนๆ และไม่มีอนาคตตลอดมา สภาพปัญหาของชุมชนแห่งนี้มีรายละเอียดคือ

ด้านการรักษาพยาบาล - ชาวบ้านท่าเรือเป็นไข้มาลาเรียทุกๆ ปี เพราะไม่รู้วิธีการดูแลสุขภาพทางเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปไม่ถึง เมื่อป่วยไข้ก็ไม่สามารถเดินทางออกมาโรงพยาบาลได้เพราะกลัวถูกจับการเดินทางลำบาก และไม่มีเงินรักษา ในบางปีชาวบ้านป่วยเป็นไข้มาลาเรียกันเกือบทุกคน

ด้านการเดินทาง - ความห่างไกลของพื้นที่ ทำให้ชาวบ้านเดินทางอย่างลำบากด้วยการเดินเท้าหรือล่องเรือในช่วงฤดูน้ำหลาก อีกทั้งอยู่กับความกลัวที่จะถูกจับ ทำให้ชาวบ้านท่าเรือไม่กล้าเดินทางไปไหนเมื่อไปแล้วบางครั้งต้องผ่านด่านเจ้าหน้าที่ตำรวจ ถูกตรวจบัตรและปรับเป็นเงิน ถูกค้นตัวอย่างไร้ศักดิ์ศรีจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ด้านความปลอดภัย - บ้านท่าเรือถือเป็นทางผ่านของกระบวนการค้ายาเสพติด ที่เข้ามาหลบขนยา และพักพิงในหมู่บ้าน ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐมองว่าเป็นพื้นที่ที่ซ่อนสมูยาเสพติด บางครั้งมีการเข้าไปจับกุมชาวบ้าน ทั้งผู้ชายผู้หญิงโดยไม่มีข้อมูลแท้จริง ทำให้ชาวบ้านมีคดีติดตัวโดยไม่มี การตรวจสอบ

ด้านการศึกษา - เด็กที่เกิดมาไม่ได้รับการศึกษา ไม่มีโรงเรียนในชุมชน เมื่อเด็กๆพยายามออกไป เรียนที่โรงเรียนบ้านแม่เงา แต่เมื่อจบ ป. 6 ก็ไม่สามารถเข้าเรียนต่อระดับมัธยมได้ เนื่องจากไม่มีหลักฐานทาง ทะเบียนราษฎร เจ้าหน้าที่บางคนยังต่อว่าเด็ก ว่าเป็นคนพม่า แม้แต่การแข่งกีฬา เด็กยังถูกตัดโอกาส เพราะต้องใช้ทะเบียนบ้านมาเป็นหลักฐานในการแข่งกีฬา แต่ก็มีบางโรงเรียนที่เข้าใจปัญหาทำให้เด็กได้มีโอกาส เข้ารับการศึกษา แต่บางโรงเรียนไม่ยอมมอบใบประกาศฯ ให้กับเด็กๆ เนื่องจากไม่เข้าใจระเบียบ

ด้านการประกอบอาชีพ - ชาวบ้านขาดงานทำ ทำไร้กินไม่มีที่ทำกินเพราะกลัวโดนจับ พวกเขาปลูกผัก ตามริมน้ำบ้าง แต่ก็ถูกพ่อค้าคนกลางกดราคา ชาวบ้านต้องหาผัก หาปลากินไปวันๆ เงินกองทุนต่างๆ ของรัฐบาลเข้าไปไม่ถึง ทำให้ชาวบ้านบางคนต้องหลบอพยพเข้าไปทำงานในเมือง แต่ก็ถูกจับเสียค่าปรับ เหลือเงินกลับบ้านไม่กี่บาท บางคนติดโรคเรื้อรังกลับมา

ด้านข้อมูลข่าวสาร - ชาวบ้านเองไม่รู้สิทธิของตัวเอง ไม่มีความรู้ในการดำเนินการที่จะปกป้อง สิทธิและไม่มีหน่วยงาน องค์กรใดเข้าไปให้การช่วยเหลือหรือดำเนินการให้

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ไม่เข้าใจระเบียบ ทำให้ชาวบ้านถูกจับกุม ขาดโอกาส ในด้านต่างๆ ที่สำคัญชาวบ้านท่าเรือตกสำรวจจากทางราชการ มาก่อน 2 รอบ ล่าสุดการสำรวจงบมียาชาว่า ปี 2542 ทางอำเภอสำรวจแล้วไม่แจกบัตรให้ชาวบ้านแล้วยังทำบัตรชาวบ้านหายอีก

2.

ปัญหาและกลุ่มผู้รับผลกระทบ

ปัญหาและกลุ่มผู้รับผลกระทบ

ผู้ได้รับผลกระทบในจังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถจำแนกประเภทคนไร้รัฐ โดยสำรวจข้อเท็จจริงที่เกิดแก่บุคคลธรรมดา แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ปัญหาไร้รัฐ ที่เกิดกับกลุ่มคนพื้นเมือง

ชนพื้นเมืองที่อาศัยในประเทศไทยมาตั้งแต่ดั้งเดิม โดยหลักกฎหมายบุคคลดังกล่าวย่อมได้รับการยอมรับว่ามีสัญชาติไทยโดยกำเนิด ไม่ว่าจะสัญชาติพันธุ์เดียวกันกับชนกลุ่มใหญ่ในประเทศไทยหรือไม่ แต่สถานการณ์ที่เกิดขึ้น พบว่ามีชนพื้นเมืองหลายชุมชนที่ตกเป็นคนไร้รัฐ ไม่มีหลักฐาน ที่รัฐออกให้ แม้พวกเขาจะถือเป็นสัญชาติไทยโดยการเกิด

2. ปัญหาความไร้รัฐที่เกิดแก่กลุ่มชาติพันธุ์

ความไร้รัฐมักปรากฏแก่บุคคลกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะพื้นที่แถบภาคตะวันตก และพื้นที่ใน การดำเนินงานของโครงการ คสม.แม่ฮ่องสอน พวกเขาถูกเรียกว่าเป็น "ชนกลุ่มน้อย" สามารถแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ **กลุ่มเด็ก** และ **กลุ่มผู้ปกครอง ที่ไร้สัญชาติ** ซึ่งมีความสำคัญทั้งสองกลุ่ม แต่ในกรณีศึกษาได้ยกประเด็นเรื่องเด็กไร้สัญชาติเป็นตัวนำขับเคลื่อนงาน ซึ่งถือเป็นกลุ่มบุคคลที่ไม่มีสัญชาติได้เลยในประเทศ เพียงแต่สามารถอาศัยอยู่ในประเทศไทยเท่านั้น

สิทธิความเป็นมนุษย์ที่หายไป :

สิ่งท้าทายต่อการเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิ ของ คสม.

หากจะสรุปภาพรวมของปัญหาซึ่งเป็นที่มาของการทำงานเพื่อขับเคลื่อนเรื่องการปกป้องคุ้มครองสิทธิ สามารถสรุปปัญหาแบ่งเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้ คือ

1. ด้านการศึกษา คือ เด็กไม่ได้รับการศึกษาที่เหมาะสม เพราะไม่มีสัญชาติ
2. ด้านสุขภาพ คือ เด็กไม่ได้รับการประกันสุขภาพ เพราะไม่มีบัตรแสดงสถานการณืเป็นคนไทย
3. การเดินทาง คือ ไม่สามารถที่เดินทางออกไปที่ไหนได้ เพราะไม่มีบัตรแสดงการเป็นคนไทย
4. การมีครอบครัว คือ ไม่สามารถที่จะจดทะเบียนสมรสตามกฎหมาย
5. การทำมาหากิน ไม่สามารถที่จะสมัครเข้าทำงานได้ เพราะไม่มีสัญชาติ
6. ที่อยู่อาศัย ไม่มีทะเบียนบ้านที่ถูกต้องตามกฎหมาย
7. การละเมิดสิทธิต่างๆ
8. การสาบสูญ เด็กมีแนวโน้มที่ถูกล่อลวงในฐานะผู้ถูกค้า(การค้ามนุษย์)

ปัญหาโดยสรุป 8 ข้อข้างบนนี้ นับว่าจะทวีความรุนแรงมากขึ้นทั้งในเชิงพื้นที่และรูปแบบ และยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง บทบาทของโครงการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคม ในการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อสุขภาวะของบุคคลและชุมชน หรือ คสม. จึงเป็นการทำงานที่ท้าทาย และใช้พลังการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนที่เข้มข้น โดยมีการเริ่มต้นการทำงานคือ

3.

บทบาทการทำงานของคณะทำงาน
คสม. จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1. บทบาทการทำงานของคณะทำงาน คสม. จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ด้วยความตระหนักในปัญหาเรื่องเด็กไร้สัญชาติ จากการเชื่อมต่อเข้ามาของแกนนำซึ่งเป็นคณะทำงาน คสม.เดิม อันมีบทบาทการพัฒนาพื้นที่มาอย่างต่อเนื่อง เป็นเหตุผลหลักที่คณะทำงานตัดสินใจจะร่วมเดินทาง ในภารกิจด้านการปกป้องคุ้มครองสิทธิให้เกิดขึ้น โดยมองเห็นว่า พื้นที่การทำงานของ คสม. เช่นที่อำเภอ สบเมยนั้น เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาเรื่องเด็กไร้สัญชาติมากที่สุด อีกทั้งเป็นหมู่บ้านที่รัฐบาลและหน่วยงานต่างๆ มองข้ามอยู่เสมอ คณะทำงานระดับจังหวัดจึงให้ความเห็นและเลือกพื้นที่เหล่านี้เป็นพื้นที่ดำเนินงาน อย่างตั้งใจและจริงจัง

ตลอดการดำเนินงานของโครงการ คสม. จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ผ่านมา มีการดำเนินกิจกรรม ขับเคลื่อนโครงการทั้งกิจกรรมหลักและกิจกรรมหนุนเสริม ดังนี้ คือ

กิจกรรมด้านอาสาสมัคร

จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีอาสาสมัครในปัจจุบัน รวม 46 คน โดยกำหนดให้อาสาสมัครมีบทบาท สำคัญในการเป็นผู้ดำเนินโครงการ โดยมีเนื้อหาใน การอบรม คือ วิธีการเก็บข้อมูล / วิธีการดำเนินการ ยื่นคำร้องขอสัญชาติ และการรณรงค์เสนอปัญหา ในเวทีต่างๆ

กิจกรรมการจัดเก็บข้อมูล

ดำเนินการเก็บประวัติบุคคลโดยการเคาะ ประตูสำรวจ สัมผัสกับครอบครัวในหมู่บ้านอย่าง ใกล้ชิด วันละ 2-3 หลังคาเรือน การเข้าคลุกคลี กับชาวบ้านจะทำให้รู้ข้อมูลที่ชัดเจนและถูกต้อง ทั้งในเชิงปริมาณและเนื้อหา เพื่อนำไปเป็นฐานข้อมูล การทำงานที่ดีต่อไป

กิจกรรมการรณรงค์เผยแพร่

อาสาสมัครได้เลือกใช้สื่อต่างๆ มาเป็น ตัวขับเคลื่อนให้ความรู้เรื่องสิทธิ โดยจัดทำและจัด ทำสื่อวารสาร "เสียงคนไร้แผ่นดิน" เพื่อแจกจ่าย ให้รับข้อมูล จัดทำละครวิทยุ เพื่อนำเสนอเรื่องราว ของเด็กที่ถูกลี้ภัย เผยแพร่ทั้งในชุมชนและระดับ สาธารณะ และยังนำเรื่องราวของเด็กไร้สัญชาติ มานำเสนอในเวทีต่างๆ เช่น เวทีวันเด็กไร้สัญชาติ เพื่อสะท้อนภาพให้บุคคลทั่วไปได้เห็นเรื่องราว และเพื่อให้ผู้ใหญ่เห็นความสำคัญ

การจัดทำกรณีศึกษา

อาสาสมัครได้นำข้อมูลน่าสนใจที่บันทึกไว้ รวบรวมออกมาเป็นกรณีศึกษาเพื่อใช้ประโยชน์ ในการ เผยแพร่ วิเคราะห์ หาแนวทางแก้ไข โดยมีกรณีศึกษาเป็นรูปธรรมดังนี้

กรณีศึกษา 1

นางสาวมีดา

เกิดในประเทศไทย พ.ศ.2528

บัตรชุมชนบนที่สูง เรียน ชั้น ม.6 ร.ร.สบเมยวิทยาคม

บิดา นายหม่องหล้า

เกิดในประเทศพม่า

เข้าเมืองมา พ.ศ.2506

บัตรชุมชนบนที่สูง

มารดา (นางหน่อป้อ)

เกิดในประเทศพม่า

เข้าเมืองมา พ.ศ. 2508

บัตรชุมชนบนที่สูง

ปู่+ย่า

เกิดในประเทศพม่า

ไม่ปรากฏหลักฐาน

ตา + ยาย

เกิดในประเทศพม่า

ไม่ปรากฏหลักฐาน

มีดา = ควรได้รับสัญชาติไทยตาม พรบ.สัญชาติ พ.ศ. 2508

แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 มาตรา 7 ทวิ วรรค 2

ยื่นคำร้องที่อำเภอ เสนอขออนุมัติจาก มท.1 แต่มีคามีปัญหาทะเบียนสำรวจบุคคลที่สูง ระบุว่า แม่พม่า ต้องแก้ไขเป็นแม่กะเหรี่ยงตามข้อเท็จจริง

กรณีศึกษา 1

เด็กหญิงพิกุลทอง

เกิดในประเทศไทย พ.ศ. 2535 ไม่มีชื่อในทะเบียนบ้าน (ตกสำรวจ)
เรียน ชั้น ม.1 ร.ร.สมเมยวิทยาคม

บิดา (นายปิติ)

เกิดในประเทศไทย
ได้สัญชาติไทยโดยการเกิด

ปู่+ย่า

มีสัญชาติไทย
เสียชีวิตแล้ว

มารดา (นางพิเบ็ง)

เกิดในประเทศไทย
ได้สัญชาติไทย พ.ศ. 2543

ตา+ยาย

ไม่ปรากฏฐานข้อมูล
เสียชีวิตแล้ว

พิกุลทอง = ควรได้รับสัญชาติไทย

โดยการเกิดหลักสายเลือดและหลักดินแดน แต่กลับตกสำรวจ สาเหตุเกิดจากมารดายังไม่ปรากฏสัญชาติขณะเกิด และมีบิดาไม่ชอบด้วยกฎหมาย และบิดาแยกกับมารดา

2. บทบาทแก่นำระดับพื้นที่

การทำงานในพื้นที่ได้สร้างกลไกการทำงานที่ให้ภาคีพัฒนาระดับพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมหลายด้านหลายฝ่าย มีแผนผังการทำงานคือ

บทบาทแกนนำระดับพื้นที่

ในการดำเนินงานโครงการ คสม.จ.แม่ฮ่องสอน พื้นที่ อ.สบเมยนี้ ประเด็นเรื่องเด็กไร้สัญชาติ ในพื้นที่โครงการได้ประสานความร่วมมือ และได้รับการตอบรับอย่างดีจากภาคีร่วมจากหลายองค์กรที่เข้ามาหนุนเสริม เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, นายอำเภอ, องค์กรอิสระ NGOs CCF, สสส., โครงการคสม.จ.แม่ฮ่องสอน ซึ่งถือว่าการสร้างรากฐานสำคัญของความเข้มแข็งในระดับพื้นที่ ที่ให้มีการเคลื่อนไหวอย่างรวมพลัง

4.
ภาพรวม
แห่งการเคลื่อนไหว

ภาพรวมแห่งการเคลื่อนไหว

ผลเชิงบวกจากการทำงาน

ชุมชนที่ตกสำรวจ และที่ยังไม่ได้สำรวจเดิม ซึ่งไม่ได้รับความสนใจจากภาครัฐ และก่อให้เกิดปัญหามากมายตามมานั้น เมื่อมีการนำชุดข้อมูลที่รวบรวมนำเสนอต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้เกิดความสนใจเจ้าหน้าที่ได้รับทราบข้อมูลจำนวนคนที่ตกสำรวจ และสภาพปัญหาของผู้ขาดสิทธิต่างๆ จนมีการเดินทางเข้าไปศึกษาอย่างเจาะลึกใน 3 หมู่บ้าน ทำให้ได้รับรู้ความสำคัญของปัญหาบุคคลไร้สัญชาติมากขึ้น

การสำรวจที่เกิดขึ้นนี้ ได้ก่อให้เกิดให้มีการจัดบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อชุมชน ได้แก่ มีการจัดตั้งโรงเรียน และ วัด ขึ้น ในพื้นที่บ้านแม่ดี อำเภอสบเมย มีการจัดสร้างโรงเรียนหรือศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน(กศน.)

ให้เด็กได้เรียนหนังสือ และที่บ้านท่าเรือมีการจ้างครูมาสอนหนังสือให้เด็ก ทำให้เด็กมีโอกาสได้เรียนหนังสือ อ่านออกเขียนได้

ในด้านข้อมูลข่าวสารและการรับรู้สิทธิของตนเอง เริ่มมีกลุ่มเยาวชนที่เข้าใจถึงสิทธิของตนเองและเข้าเรียกร้องถึงสิ่งที่ตนควรจะได้รับ ไม่ได้รอแต่การช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกเพียงอย่างเดียว กลุ่มเยาวชนได้รวมตัวกัน จัดพูดคุยเกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิขั้นพื้นฐานของคนชายขอบกับเพื่อนๆ ซึ่งมีผลให้ครูในโรงเรียน ได้สนใจเข้าร่วมแก้ไขปัญหา ให้ความสำคัญกับเด็กไร้สัญชาติมากขึ้น และเกิดความเข้าใจในประเด็นนี้ร่วมกันระหว่างครู นักเรียน และชาวบ้าน

นอกจากนี้ กลุ่มเยาวชนยังมีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น แม้ต้องเจอกับปัญหาอุปสรรคมากมาย อย่างไรก็ตามมีการพูดคุยและทำความเข้าใจกันอยู่เสมอ และนำจุดอ่อนของการเคลื่อนไหวที่ผ่านมาทางออกร่วมกันซึ่งถือว่าเป็นปัญหาของหมู่บ้าน ทำให้เกิดกำลังใจในกลุ่มด้วยกัน

อุปสรรคและปัญหา

ยังคงมีการมองและถูกต่อว่าและไม่ให้ความร่วมมือจากบุคคลในพื้นที่บางพื้นที่ เช่น ครูบางคนที่ไม่ให้ความสนใจกับเรื่องนี้ เพราะมองว่าไม่ใช่เป็นปัญหาของตน และมีการเข้าไปพูดคุยกับพ่อแม่เด็กไม่ให้เรียกร้องสิทธิ จึงส่งผลกระทบต่อเด็กทำให้เด็กไม่มีกำลังใจในการขับเคลื่อน เพราะพ่อแม่เด็กไม่ให้ความสนใจสนับสนุนแก่ลูก และไม่ยอมให้เป็นปัญหาที่ถูกจ้องมอง อาจส่งผลอันตรายที่จะเกิดกับครอบครัวที่หลัง

รูปธรรมความสำเร็จ ปัจจัยเกื้อหนุนทั้งภายใน-ภายนอก

● **ความร่วมมือของอาสาสมัครสิทธิมนุษยชน** ในการเฝ้าระวังชุมชนในการทำกิจกรรม การเก็บข้อมูล ที่ผ่านมาชาวบ้านให้ความร่วมมือในการให้เข้าถึงมูล ข้อเท็จจริง กับอาสาสมัครที่ลงไปเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินงานสำเร็จด้วยดี ไม่ซับซ้อน

● **ชาวบ้านตระหนักถึงปัญหาตลอดเวลา** เนื่องจากที่ผ่านมากถูกกระทำจากคนอื่น ถูกเรียกเก็บเงินจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีความกดดันภายในทำให้มาร่วมกันที่จะแก้ไขปัญหา และปัญหาดังกล่าว น่าจะได้รับความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา ทั้งในส่วนของชาวบ้านและจากหน่วยงานนอกที่เกี่ยวข้อง โดยมีพันธมิตรเครือข่าย เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สื่อสารร่วมกับชาวบ้าน

● **ศูนย์พัฒนาเครือข่ายเด็กและชุมชน** ซึ่งเป็นองค์กรพี่เลี้ยงได้เข้ามาสนับสนุนให้คำแนะนำ และเป็นกำลังใจแก่อาสาสมัครฯ ให้ความพร้อมที่จะเข้ามาช่วยกันแก้ไขปัญหา ซึ่งการทำงานในช่วงแรกจะถูกมองในทางไม่ดีก็ตาม แต่ทุกคนก็ได้เห็นรูปธรรมที่เกิดจากการทำงาน การขับเคลื่อนที่ผ่านมาก่อให้เกิดประโยชน์ที่เอื้อต่อชาวบ้านและได้รับสิทธิ์มากขึ้น

จุดอ่อนของการทำงาน

ชาวบ้านบางส่วนไม่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เหมือนกับคอยรอแต่ความหวังและผลประโยชน์ที่จะได้รับเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากชาวบ้านเกรงกลัวต่ออิทธิพลและอำนาจของรัฐไม่กล้า ขาดความมั่นใจ

หน่วยงานในพื้นที่มองมุมเดียว ในส่วนของความมั่นคงมากกว่าที่จะมองในส่วนของด้านมนุษยธรรม และข้อเท็จจริงตามหลักฐาน ความเป็นอยู่และสิทธิตามกฎหมาย โอกาสที่จะเข้าไปทำงานของอาสาสมัครที่มีปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จ เนื่องจากเป็นปัญหาร่วมกันและถูกกระทำมากกว่า 30-40 ปี โดยพยายามผลักดันให้เป็นประเด็นสาธารณะ

ก่อนที่ คสม. จะเข้ามาดำเนินงาน มีอาสาสมัครที่ทำงานในพื้นที่ได้เริ่มขับเคลื่อนก่อนอยู่แล้ว แต่ไม่สามารถขับเคลื่อนได้อย่างเต็มที่มากนัก คสม. ได้เข้ามาเสริมต่อในประเด็นที่ยังทำไม่สำเร็จดีพอ แต่ยังมีอีกหลายหมู่บ้านที่ยังขาดโอกาสอยู่ เช่นกรณีบ้านท่าเรือเริ่มทำเมื่อปี 2542 แล้วแต่ก็ยังทำอะไรได้ไม่มากนัก และจะทำอย่างไรให้การทำงานสอดคล้องและเข้าใจร่วมกันอย่างชัดเจนขึ้น

อาสาสมัครต้องใช้ความอดทนและให้กำลังใจซึ่งกันและกันเสมอ ในกรณีที่ถูกต่อว่าและถูกมองในทางลบ และค้นพบว่า การต่อสู้เรื่องสิทธิความเป็นคนไทย (สิทธิเด็ก) นั้นเจ้าของปัญหาต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานด้วยไม่ใช่รอรับเพียงอย่างเดียว ซึ่งคณะทำงานได้พยายามเชื่อมต่อเท็จจริงเข้ามาประกอบการทำงานอยู่เสมอ โดยค้นพบรูปแบบการทำงานว่า

เชื่อมต่อเท็จจริง

- **ด้านตัวบุคคล** ยืนยันได้ว่าเด็กเกิดในประเทศไทยจริง
- **ด้านกฎหมาย**
 - อาสาสมัครต้องพัฒนาความรู้ให้เท่าทันต่อสถานการณ์ของปัญหาและข้อกฎหมาย
 - การวางเป้าหมาย 3 ระยะ
 1. ทำให้คนไร้สัญชาติได้รับการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
 2. ทำให้คนไร้สัญชาติได้รับการสำรวจหมายเลข 13 หลัก และมีชื่อในทะเบียนบ้าน
 3. ทำให้คนไร้สัญชาติมีสถานะที่ชอบธรรมด้วยกฎหมายบางข้อเท็จจริงตัวบุคคลและกฎหมายกำหนดไว้ อาจมีสถานะเป็นคนต่างด้าวหรือที่ได้รับสัญชาติไทยแล้ว
 - ต้องแสวงหาพันธมิตรทั้งในระดับปฏิบัติและระดับนโยบาย
 - การเชื่อมความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่รัฐ โดยการทำงานควรมีการประนีประนอม
 - ต้องคำนึงถึงการติดต่อของชาวบ้านในระยะยาว ยังต้องมีการติดต่อกับอำเภอกรณีการยื่นคำร้อง

สิ่งที่ต้องระวัง

■ การให้ข้อมูลของชาวบ้านจะต้องใช้ข้อเท็จจริงเป็นหลักนอกจากนี้ต้องใช้เอกสารประกอบ และพยานบุคคล

■ ไม่ข้องเกี่ยวกับผลประโยชน์ จะเกิดความเสียหายต่อผู้ทำงาน องค์กร ควรใช้ประชาคมรับรองบุคคลมากกว่าใช้เพียงคนใดคนหนึ่งรับรอง เช่น ผู้ใหญ่บ้าน เพียงคนเดียว

■ ชาวบ้าน คนทำงาน ควรศึกษาหาความรู้ถึงขั้นตอน กระบวนการทำงานของ

■ อำเภอบึงสามพัน ไม่ตกเป็นเครื่องมือของคนอื่น รู้ช่องทางในการติดต่อ มีการแนะนำให้ ชาวบ้านให้กระจ่างแจ้วเกี่ยวกับหลักฐานที่จะได้รับ เป็นหลักฐานชนิดใด เนื่องจากมีระเบียบกฎหมายหลายข้อที่เกี่ยวข้องอยู่

■ การสำรวจข้อมูลให้เห็นปัญหา ความต้องการ การเข้าไปมีส่วนช่วยเหลือชุมชนและการให้ความสำคัญกับบทบาทของเยาวชน (ชั้น ม.3 - ม.6) ที่มีจิตสำนึก ที่จะกลับมาช่วยเหลือชุมชน ซึ่งเป็นหมู่บ้านของตนเองที่กำลังประสบปัญหาอยู่

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การแก้ไขปัญหาเรื่องสิทธิความเป็นคนไทย(กรณีเด็กไร้สัญชาติ)ให้กับบุคคลใดเมื่อ บุคคลนั้นได้รับการแก้ไขปัญหาได้สถานะที่ถูกต้องแล้วบุคคลนั้นควรกลับช่วยเหลือคนอื่นต่อ

มีการสร้างอาสาสมัครคนใหม่ขึ้นมา และมีการยกระดับอาสาสมัครในการให้นำเสนอให้คำปรึกษาให้มีการรับช่วงทำงานต่อ

ควรมีการขยายผลต่อเนื่องในเรื่องนี้ยกระดับให้เป็นประเด็นสาธารณะ หรือ ปัญหาร่วมต่อทางการ มีการเชื่อมกับคนที่ทำงานด้านความมั่นคงแห่งชาติ ควรพิจารณาถึงความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งจะนำไปสู่ความมั่นคงแห่งชาติ

การทำงานให้มีความต่อเนื่องในการสื่อสาร การยื่นคำร้อง ไม่ใช่ทำเพียงตามเงื่อนไขของแหล่งทุนอย่างเดียว และควรขยายผลทั่วจังหวัดหรือทั่วประเทศ

ควรมีการนำไปเชื่อมโยงในเรื่องอื่นๆ เช่นเรื่องการค้ามนุษย์ ซึ่งจะเป็นภาระในอนาคต เช่น เรื่องความมั่นคง สุขภาพ วัฒนธรรม เป็นต้น ไม่ใช่ทำแต่เรื่องสัญชาติอย่างเดียว

การปรับบทบาทและการทำงานของภาครัฐ กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปต.) โดยยึดความต้องการและพื้นที่เป็นตัวตั้ง ในอนาคตควรมีการบูรณาการแผนงานของอปต. เสนอเป็นตำบลนำร่องในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน เช่นกรณีดูดยุทธภัยในพื้นที่ทำให้เกิดน้ำเซาะตลิ่ง จุดนี้ชาวบ้านต้องร่วมกันป้องกันน้ำท่วม และเชื่อมประเด็นร่วมอื่นๆ เช่น เรื่องการดูดยุทธภัย สัญชาติ การจัดการที่ดินในเขตป่า เป็นต้น

โครงการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วยพื้นที่ป่าอุดมสมบูรณ์ และที่ราบเพียงเล็กน้อย อีกทั้งเป็นพื้นที่ที่มีชนเผ่าอาศัยอยู่จำนวนมาก เช่น กะเหรี่ยง ลาหู่ ลีซอ ม้ง ปะโอ และไทยใหญ่ มีการสร้างที่พักอาศัยในที่สูง การทำมาหากินยังคงอาศัยป่าชุมชนซึ่งเป็นพื้นที่ของสิทธิขั้นพื้นฐานเป็นหลัก นอกจากนี้ พื้นที่ดังกล่าว ยังมีเด็กไร้สัญชาติ และคนไร้รัฐอีกจำนวนมาก ซึ่งหน่วยงานของรับยังไม่สามารถแก้ไขได้อย่างเป็นรูปธรรม และที่ผ่านมาก็เกิดความขัดแย้งกับหน่วยงานรัฐมาตลอด

โครงการ คสม.แม่ฮ่องสอน จึงมุ่งเน้นในเรื่องของการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิมนุษยชน สิทธิเด็ก ทักษะการเฝ้าระวังการถูกละเมิดสิทธิทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม และสิทธิในการสื่อสาร โดยปฏิบัติการทางวิทยุชุมชน ตามมาตรา 40 ในรัฐธรรมนูญ และดำเนินงานด้านสิทธิโดยร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งเชื่อมร้อยทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นพลังขับเคลื่อนให้ประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนเข้าสู่ระดับนโยบายทั้งในส่วนท้องถิ่นและนโยบายชาติ

ผู้ประสานงานโครงการ

นายศักดิ์ชัย เลิศมงคล

นายอิทธิพงษ์ ฟองสมุทร

“

ยี่งนานวัน เด็กไร้รัฐก็มีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น
และการถูกเลือกปฏิบัติ ทำให้เด็กไร้สัญชาติ
ถูกปล่อยปละละเลยให้ตกอยู่ในสภาพแวดล้อม
ที่ไม่เหมาะสมตามวัย ขาดโอกาสทางการศึกษา
ไม่ได้รับความคุ้มครองในระบบหลักประกันสุขภาพ
มีปัญหาการตั้งครอบครัวและจดทะเบียนสมรส
มีปัญหาในการสมัครเข้าทำงาน
และมีปัญหาในการเดินทางข้ามแดน
และอาจก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคมได้
ลักษณะและปัญหาของเด็กไร้รัฐมีความหลากหลาย
มีความซับซ้อนของปัญหาสูงอีกทั้งสัมพันธ์กับเด็ก
เพื่อให้ความช่วยเหลือคุ้มครองได้ยาก
ทั้งที่พวกเขาทั้งหลายเหล่านั้น
เป็นมนุษย์ที่เหมือนกับคนทั่วไป

”

โครงการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคมในการส่งเสริม
และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อสุขภาวะของบุคคลและชุมชน (คสม.)

